

## TEACHERS' OPINIONS ON THE PRESCHOOL EDUCATION PROGRAM APPLIED DURING AND AFTER COVID-19 PERIOD

Esra Duygu ERKOL

**Received (First):** 18.11.2023

**Accepted:** 26.12.2023

**Citation/©:** Erkol, E. D. (2023). Teachers' perspectives on the preschool education program applied during and after covid-19 period. *Journal of Advancements in Education*, 1(1), 1-17.

### Abstract

In preschool education, the development of high-quality studies that support growth areas is crucial, focusing on student-centeredness, addressing interests, and meeting needs effectively. The aim of this research is to reveal teacher perspectives on the preschool education program implemented during and after the COVID-19 period. In this context, the experiences of teachers implementing the preschool education program during both the pre-COVID and post-COVID periods were focused on, aiming to comprehensively analyze the program and contribute to its enhancement. A qualitative research method was adopted, utilizing a case study design. The study group consisted of 11 preschool teachers selected using purposive sampling, specifically the criterion sampling technique. These teachers voluntarily participated in implementing the program both before and after the COVID-19 period. Semi-structured interview forms were used to collect information from preschool teachers to obtain research data. The obtained data were analyzed using descriptive analysis, a qualitative data analysis technique. According to the research findings, the program exhibits both positive and negative aspects. It was emphasized that the program's achievements need to be adapted to new educational conditions. Additionally, customization of the program's resource book according to regional conditions and age groups was highlighted. Teachers emphasized the importance of providing more emphasis on professional training and parent awareness training. Teachers facing challenges such as technological inadequacy and insufficient internet infrastructure expressed the need for support in these areas. Teachers drew attention to behavior problems and attention deficits observed in students in the post-COVID era, attributing these issues to the low participation in remote learning. Teachers who implemented the program emphasized the importance of additional professional training, parent awareness training, revising mask, distance, and hygiene rules, organizing class hours, and transitioning to hybrid education. Moreover, teachers provided suggestions for improving the program and offered solutions to the challenges they encountered.

**Keywords:** COVID-19, Preschool Education Program, Preschool Students, Preschool Teachers

## KOVID-19 VE SONRASI DÖNEMDE UYGULANAN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Esra Duygu ERKOL<sup>1\*</sup>

**Makale İlk Gönderim Tarihi / Recieved (First): 18.11.2023 Makale Kabul Tarihi: 26.12.2023**

**Atıf/©:** Erkol, E. D. (2023). Kovid-19 ve sonrası dönemde uygulanan okul öncesi eğitim programına ilişkin öğretmen görüşleri. *Journal of Advancements in Education*, 1(1), 1-17.

### Özet

Okul öncesi eğitimde nitelikli çalışmaların gelişim alanlarını desteklemesi öğrenci merkezli olması ile ilgi, istek ve ihtiyaca cevap verir nitelikte olması kazanım açısından oldukça önemlidir. Araştırmanın amacı, Kovid-19 ve Kovid-19 sonrası dönemde uygulanan okul öncesi eğitim programına ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu doğrultuda, okul öncesi eğitim programını uygulayan öğretmenlerin Kovid-19 ve Kovid-19 sonrası dönemdeki deneyimlerine odaklanılarak programın kapsamlı bir şekilde analiz edilmesi ve programa katkı sağlanması amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak bir durum çalışması deseni benimsenmiştir. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme tekniklerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılarak seçilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan 11 okul öncesi öğretmeni, hem Kovid-19 öncesi hem de Kovid-19 sonrası dönemde programı uygulamış ve gönüllü olarak katılmıştır. Araştırma verilerini elde etmek amacıyla, okul öncesi öğretmenlerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla bilgi toplanmıştır. Elde edilen veriler, nitel veri çözümleme tekniklerinden betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, programın içinde hem olumlu hem de olumsuz yönler bulunmaktadır. Programdaki kazanımların, yeni eğitim koşullarına uygun olarak düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, program kapsamındaki kaynak kitabın bölgesel şartlara ve yaş gruplarına göre özelleştirilmesi gerekliliği ifade edilmiştir. Öğretmenler, mesleki eğitime ve veli bilinçlendirme eğitimlerine daha fazla ağırlık verilmesinin önemini vurgulamışlardır. Teknolojik yetersizlik ve internet alt yapı yetersizliği gibi sorunlarla başa çıkamayan öğretmenler, bu konularda desteklenmeye ihtiyaç duymaktadır. Öğretmenler, Kovid-19 sonrası dönemde öğrencilerde görülen davranış sorunları ve dikkat dağınıklığına dikkat çekmişlerdir. Bu sorunların temelinde ise uzaktan eğitim sürecine düşük katılım sayısının yol açtığı belirtilmiştir. Programı uygulayan öğretmenler, daha fazla mesleki eğitime, veli bilinçlendirme eğitimine, maske, mesafe ve hijyen kurallarının gözden geçirilmesine, ders saatlerinin düzenlenmesine ve hibrit öğretime geçilmesine vurgu yapmışlardır. Ayrıca, öğretmenler tarafından programın iyileştirilmesi ve yaşanan sorunlara çözüm önerileri sunulmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Anaokulu Öğrencileri, Kovid 19, Okul Öncesi Öğretim Programı, Okul Öncesi Öğretmenleri

### 1. GİRİŞ

Okul öncesi eğitim programı, bireylerin yaratıcı, kendi problemlerine çözüm üretebilen, olay ve olgu durumlarına farklı bakış açıları geliştirebilen, kendi kültürünü ve değer yargılarını tanıyan ve bu yönde anlayış geliştirebilen istenilen davranışları kazanmalarına fırsat sunan bir programdır. İlk erken çocukluk yıllarında, hazırlanan programın amaçları doğrultusunda çocukların ilgi, istek ve gereksinimleri doğrultusunda gelişim göstermeleri büyük önem taşır. Bu dönemde, çocukların psikomotor, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimleri üzerindeki etkisi nedeniyle sosyalleşme ve beyin gelişimi büyük bir öneme sahiptir. Beyin gelişimi ve sinaptik

<sup>1</sup> Uzm. Öğr. Esra Duygu ERKOL, Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri: Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü, Aydın, Türkiye, [esraduyguerkol@hotmail.com](mailto:esraduyguerkol@hotmail.com) ve Orcid no: 0000-0001-7992-4780, \*sorumlu yazar

\* STEM PD III. Kongresinde bildiri özeti olarak sunulmuştur.

bağlantıların birbiriyle kurduğu bağlantı oranı, ilk erken çocukluk döneminde en yoğun ve hızlı yaşanan bir dönem olarak nitelendirilebilir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013).

Okul öncesi eğitim, çocuğun eğitim hayatının ilk dönemini oluşturur. Bu süreçte çocuk, ilk alışkanlıklarını kazanarak becerilerini ilerletir ve öğrenme tecrübelerini akranlarıyla etkileşim kurarak aktarabilme fırsatı bulur. Çocuğa sunulan eğitim fırsatları, bir sonraki eğitim kademesine geçişini ve hazır bulunuşluğunu artırarak onu gelecekteki öğrenme süreçlerine daha iyi hazırlar (Oktay, 2007). Okul öncesi eğitim, 0-72 ay aralığındaki çocukların gelişimini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda yönlendiren, kendilerini ifade etmelerini ve öz denetimlerini kazanmalarını sağlayan, çocukları ilköğretime hazırlayan planlı bir eğitim sürecidir (Yılmaz, 2003). Gürkan (1988) tarafından yapılan tanıma göre, okul öncesi eğitim, "0-6 yaşlarındaki çocukların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönlerden gelişmelerini, sistemli bir ortam içinde daha iyi sağlayan, yeteneklerinin gelişmesine yardım eden, onları ilköğretime hazırlayan ve temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitimidir" (s. 215).

## 2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Yapılan araştırmalar, ilk erken çocukluk yıllarında edinilen davranışların, erişkinlik döneminde bireyin kişilik, karakter, inanç ve değer yargılarını şekillendirdiğini göstermektedir (Oğuzkan & Oral, 2003). Okul öncesi eğitimin temel amacı, çocukları tüm gelişim alanlarına yönelik olarak desteklemektir (Zembat, 2005). Araştırmalar, öğrencilerin kademeler bazında okul başarılarına bakıldığında, okul öncesi eğitimin etkili bir rol oynadığını göstermiştir (Tekiner, 1997). Mialaret (1977), okul öncesi eğitimi evrensel amaçlarını toplumsal, eğitsel ve gelişimsel olarak üç boyutta açıklamıştır (Aral & Baran, 2000):

- Toplumsal Amaçlar: İş yaşamında yer edinen annelere destek olmak, her çocuğun bireysel farklılıklarını dikkate alarak, geleneksel eğitimden kaynaklanan eksiklikleri tamamlamak.
- Eğitici Amaçlar: Çocuğun duygusal becerilerini geliştirmek, çevresiyle etkileşimini sağlamak, duyarlılığını davranışa dönüştürmesine destek olmak.
- Gelişimsel Amaçlar: Çocuğun kendi bedenini tanıması ve gelişim alanlarına yönelik becerilerini desteklemek.

Okul öncesi eğitim kurumları, yeni normal olarak adlandırılan pandemi süreci nedeniyle uyum süreci yaşamıştır. Bu süreçte uygulanan çözüm yöntemleri genellikle sosyoekonomik durumu iyi olan ailelerin çocuklarını destekler niteliktedir (Spaull, 2020; Thomas & Rogers, 2020; UNESCO, 2020b; World Bank, 2020; Wright, 2020; Xafis, 2020; Zero to Three, 2020). Diğer yandan, tüm çocukları kapsayacak uygulamaların oluşturulması, okul öncesi eğitiminin yeniden yapılandırılması ve yeni normale uyum sağlaması, Mutton'un (2020) ifadesiyle okul öncesi öğretmenlerine neye ihtiyaçları olduğunu sorgulama ve değişim fırsatı sunmuştur. Bu nedenle, yeni normal sürecinde okul öncesi eğitimi ve eğitim programını daha etkili ve çocuk merkezli hale getirmek, değişmek, gelişmek ve farkındalık yaratmak önemlidir. Pandemi nedeniyle okulların kapatılması, eğitim, beslenme, sosyal-duygusal istikrar gibi rutinleri etkilemiştir. Bu durum öğrencilerin eğitimlerine ara vermek zorunda kalmalarına neden olmuştur.

Öğretmenler, öğrencilerin eğitim süreçlerini devam ettirmek adına çeşitli çabalar sarf etmişlerdir (Tay vd., 2021). Ancak teknolojik altyapı eksikliği, ailelerin ekonomik durumu, internet erişimi

gibi faktörler öğrencilerin eğitimine olumsuz etki yapmıştır. Okul öncesi eğitimde bu süreç, öğrencilerin ekran başında olmaktan kaynaklı dikkat sürelerinin kısalmasına, bedensel hareketlerinin kısıtlanmasına ve sosyalleşme eksikliğine neden olmuştur (Bayburtlu, 2020; Can, 2020; Çakın & Külekçi Akyavuz, 2020). Öğretmenler, öğrencilerle iletişim kurma çabalarını sürdürmüş, dijital araçlarla görüntülü görüşmeler yaparak öğrencilerle bağlarını korumaya çalışmışlardır (Beyazkürk & Kesner, 2005; Bursalıoğlu, 2008; Zembat, 2012). Ancak teknolojik altyapı eksikliği, farklı coğrafi bölgelerdeki öğrencilerin dijital materyallere ulaşamamalarına neden olmuştur. Bu durum, öğrencilerde özlem duygusunu tetiklemiştir.

Bu zorlayıcı süreçte, öğretmenlerin katılımcı görüşleri, yaşadıkları deneyimler ve farkındalıkları, okul öncesi eğitim programlarının pandemi sürecindeki uygulanış biçimini anlamamıza yardımcı olabilir. Araştırma, okul öncesi eğitim programlarının öğretmen görüşleri doğrultusunda nasıl uygulandığını, yaşanan tecrübeleri ve önerileri ortaya çıkararak, gelecekteki benzer durumlar için hazırlıklı olmamıza katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

### 3. ARAŞTIRMA

#### 3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma, okul öncesi eğitimde Kovid-19 ve Kovid-19 sonrası dönemin etkilerini anlamayı ve sahada çalışanlara rehberlik etmeyi amaçlamaktadır. Genel olarak, Kovid-19 ve sonrasındaki bu dönemde uygulanan okul öncesi eğitim programlarının öğretmenler üzerindeki etkilerini değerlendirmek ve deneyimlerini paylaşmak hedeflenmektedir. Kovid-19 salgını, eğitim sistemleri üzerinde derin ve kalıcı etkiler bırakmış, özellikle okul öncesi eğitimde uygulanan programları ve öğretmenleri önemli ölçüde etkilemiştir. Bu bağlamda, araştırmanın önemini belirleyen ana faktörler aşağıdaki gibidir:

- Salgın süreci, eğitim sistemlerini derinden etkileyerek yeni bir normalleşme sürecini başlatmıştır. Okul öncesi eğitim, çocukların temel gelişim evrelerini kapsayan bir dönem olduğundan, bu sürecin nasıl şekilleneceği ve bu döneme özgü uygulamalara nasıl adapte olunacağı önemlidir. Bu araştırma, okul öncesi eğitimdeki yeni normalin nasıl inşa edilebileceği konusunda rehberlik sağlamayı amaçlamaktadır.
- Araştırma, okul öncesi eğitimde görev yapan öğretmenlerin Kovid-19 ve sonrasında karşılaştıkları zorlukları, başarıları, deneyimleri ve çözüm önerilerini paylaşarak mesleki bilgi birikimini artırmayı hedeflemektedir. Bu, benzer durumlarla karşılaşan diğer eğitimciler için değerli bir kaynak olabilir.
- Salgın döneminde uygulanan okul öncesi eğitim programlarının etkileri, öğrenci gelişimi, öğrenme kazanımları ve öğretmen performansı üzerinde değerlendirilecektir. Bu değerlendirme, gelecekteki programların tasarımı ve uygulanmasında rehberlik sağlamak adına önemli bilgiler sunabilir.
- Kovid-19 süreci, dijitalleşme ve uzaktan eğitim gibi teknoloji temelli yöntemlerin önemini artırmıştır. Bu araştırma, okul öncesi eğitimde teknoloji kullanımının avantajları ve zorlukları üzerine odaklanarak, gelecekteki dijitalleşme stratejilerine ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Sonuç olarak, bu araştırma, okul öncesi eğitim alanında çalışanların, özellikle Kovid-19 salgını ve sonrasındaki dönemde karşılaştıkları dinamikleri anlamalarına, deneyimlerini paylaşmalarına ve bu süreçte etkili uygulamalara geçmelerine katkıda bulunarak bu alanda farkındalık yaratma potansiyeline sahiptir.

### 3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında Aydın Germencik ilçesindeki Anaokulu ve Anasınıflarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Gönüllü katılımcılar arasından Aydın Germencik İlçesinde görev yapan 25 okul öncesi öğretmenine ulaşılmaya çalışılmış, ancak toplamda 11 okul öncesi öğretmeni ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu öğretmenler devlet anasınıfları ve anaokullarını temsil etmekte olup, küme örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgileri Tablo 1'de sunulmuştur. Araştırmacı, katılımcıların kimliklerini korumak amacıyla Patton (2018) tarafından önerilen yöntemi benimsemiş ve öğretmenlere takma ad kullanmalarını önermiştir. Bu doğrultuda, katılan öğretmenlere ait isimler yerine ÖK1, ÖK2, ÖK3, ÖK4, ÖK5, ÖK6, ÖK7, ÖK8, ÖK9, ÖK10 gibi kodlamalar kullanılmıştır.

**Tablo 1. Öğretmen Bilgileri**

| Öğretmen | Meslekteki Kıdemi | Branşı                | Çalıştığı Kurum |
|----------|-------------------|-----------------------|-----------------|
| ÖK1      | 15                | Okul öncesi öğretmeni | Anasınıfı       |
| ÖK2      | 12                | Okul öncesi öğretmeni | Anaokulu        |
| ÖK3      | 7                 | Okul öncesi öğretmeni | Anaokulu        |
| ÖK4      | 19                | Okul öncesi öğretmeni | Anaokulu        |
| ÖK5      | 7                 | Okul öncesi öğretmeni | Anasınıfı       |
| ÖK6      | 17                | Okul öncesi öğretmeni | Anaokulu        |
| ÖK7      | 16                | Okul öncesi öğretmeni | Anaokulu        |
| ÖK8      | 13                | Okul öncesi öğretmeni | Anaokulu        |
| ÖK9      | 14                | Okul öncesi öğretmeni | Anasınıfı       |
| ÖK10     | 10                | Okul öncesi öğretmeni | Anasınıfı       |
| ÖK11     | 10                | Okul öncesi öğretmeni | Anasınıfı       |

Tablo 1'e göz atıldığında, araştırmaya katılan on bir (11) öğretmenin tamamının kadın olduğu görülmektedir. Bu öğretmenlerden biri (1) 7 yıllık mesleki deneyime sahipken, altısı (6) öğretmen 10-15 yıl arasında, üç tanesi (3) ise 16-20 yıl arasında mesleki kıdeme sahiptir.

### 3.3. Araştırmanın Yöntemi

Nitel araştırmalar, bireylerin ve olayların farklı özelliklerini ölçümlere ya da sayısal verilere dayandırmadan anlamayı amaçlar. Elde edilen veriler genelleme amacı taşımaz; bunun yerine, mevcut olguyu doğal bir şekilde ortaya çıkarmak ve özel durumların tam gerçekliğini yansıtmak için kullanılır (Büyüköztürk vd., 2010). Nitel araştırma, sosyal ya da beşerî (insanla ilgili) bir problemi inceleyen ve farklı metodolojik geleneklere dayalı bir anlama sürecini ifade eder. Araştırmacı, karmaşık bir bütünsel resim çizer, kelimeleri inceler, görüşülen kişinin fikirlerini detaylı bir biçimde rapor eder ve çalışmasını doğal bir ortamda yürütür (Cresswell, 2008). Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması yöntemiyle gerçekleştirilmiştir (Cresswell, 2008). Durum çalışması, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu veya olayı derinlemesine incelemesine imkân tanıyan bir araştırma yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2018).

### 3.4. Veri Toplama Aracı ve Pilot Uygulama

Veri toplama aracı, araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilmiş ve yarı yapılandırılmış bir görüşme formu olarak tasarlanmıştır. Bu form, araştırmaya katılacak okul öncesi öğretmenlerinin kişisel bilgilerini içermekte ve araştırmanın amacına yönelik alt amaçlara cevap niteliğindeki yarı yapılandırılmış sorulardan oluşmaktadır.

Pilot uygulama için, veri toplama aracı üzerinde uzman görüşü alındıktan sonra, iki okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirilen bir görüşme yapılmıştır. Bu pilot uygulama, soruların geçerliliğini değerlendirmek ve herhangi bir anlaşmazlık veya zorluk olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Görüşmeler yaklaşık 25-30 dakika sürmüştür.

Pilot uygulama sonucunda, soruların veri elde etme açısından geçerli ve etkili olduğu belirlenmiştir. Sorular, öğretmenler tarafından beğenilerek, sorunlara açıklık getiren ve değerli bilgiler sunan nitelikte olduğu için verimli bir şekilde cevaplandırılmıştır. Pilot uygulamanın başarılı geçmesi ve tüm soruların etkin cevaplar alınmasının ardından, 10 sorudan oluşan görüşme formu son halini almıştır. Görüşme soruları şu şekildedir:

1. Program kazanımlarını belirlerken hangi ölçütleri kullandınız?
2. Programın uygulanabilirliğini etkileyen faktörler hakkında düşüncelerinizi paylaşabilir misiniz?
3. Öğrencilere yönelik içerik belirleme sürecinde karşılaştığınız zorlukları açıklayabilir misiniz?
4. Veli katılımı ve okulunuzun sunabileceği olanaklar hakkındaki düşüncelerinizi paylaşabilir misiniz?
5. Programın uygulanması sırasında karşılaştığınız zorlukları ve bu zorlukların üstesinden nasıl geldiğinizi açıklayabilir misiniz?
6. Kullanılan kaynakların etkinliği hakkındaki görüşlerinizi paylaşabilir misiniz?
7. Dijital araçların kullanımı, ders süresi, derse katılım ve sınıf yönetimi konularındaki düşüncelerinizi ifade edebilir misiniz?
8. Okul Öncesi Programının uygulanması hakkında görüş ve önerileriniz nelerdir?
9. Programın daha etkili bir şekilde uygulanabilmesi için önerileriniz nelerdir?
10. Deneyimlerinizden çıkardığınız genel görüşleri paylaşabilir misiniz?

Bu sorular, öğretmenlerin Kovid-19 ve Kovid-19 sonrası dönemdeki okul öncesi eğitim programlarının uygulanmasıyla ilgili kapsamlı bir perspektif sunmalarına ve sahada çalışanlara rehberlik etmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

### 3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırma çalışmalarının en zorlu yönlerinden biri, geçerlilik ve güvenirliliğin sağlanmasıdır. Bu sebeple, araştırmamızda kullanılan görüşme formları uzman görüşü alınarak özenle geliştirilmiştir. Sorular, amaçları doğrultusunda etkili ve anlamlı bir nitelik taşımaktadır. Elde edilen veriler, araştırmanın amacına ulaşmada somut ve açık sonuçlara ulaşıldığını göstermektedir. Araştırma sorularının pilot uygulaması, iki öğretmenle gerçekleştirilmiş ve soruların geçerliliği bu aşamada teyit edilmiştir. Görüşme soruları, pilot uygulama sonrasında gerekli düzenlemelerle son şeklini almış ve görüşmelere başlanmıştır.

Shenton (2004), araştırmanın güvenirliliği için katılımcılara çalışmaya katılmayı reddetme hakkının verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenleri tamamen gönüllülük esasıyla seçilmiştir, bu da güvenirliliği artırmaktadır. Bulguların sunumu sırasında, direkt alıntılara yer verilerek (Shenton, 2004) güvenirlilik için gereken ölçütler yerine getirilmiştir. Araştırmacı, katılımcıların ifadelerini değiştirmeden doğrudan sunarak bulgularını aktarmıştır.

Araştırmada inandırıcılığın sağlanabilmesi için, öğretmenlerle 25-30 dakika süren "uzun süreli etkileşim" içeren görüşmeler gerçekleştirilmiş ve okul öncesi öğretmeni olan katılımcılar araştırmaya gönüllü olarak dahil edilmiştir. Verilere ilişkin sonuçlar ve yorumlar, katılımcılarla yapılan görüşmelerle teyit edilerek "katılımcı teyidi" stratejileri kullanılmıştır.

Araştırmada teyit edilebilirliği sağlamak adına, görüşmelere katılmak isteyip istemedikleri öğretmenlere sorulmuş ve sadece gönüllülerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ham veriler, analiz sürecinde açık tutulmuş ve elde edilen bulgular, oluşturulan anlamlarla ham veri metni karşılaştırılarak tutarlılık sağlanmıştır. Analiz aşamasında ulaşılan veriler, gerektiğinde sunulmak üzere hazır hale getirilmiştir. Bu bağlamda, elde edilen verilerin tutarlılığı, araştırmanın güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

### 3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada, nitel verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizin temel amacı, toplanan verileri yorumlayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu analiz yöntemi, verilerin olduğu gibi aktarılmasına ve yorumlanmasına odaklanır. Strauss ve Corbin'in (1990) belirttiği gibi, bilim, kavramların olmaksızın var olamaz; kavramlar, olguları anlamamıza ve bu olgular üzerinde etkili bir düşünce sürecine katkı sağlar; kavramlar, bizi temalara yönlendirir ve temalar aracılığıyla olguları daha düzenli ve anlaşılır bir şekilde açıklamamıza yardımcı olabilir. Betimsel analizde, birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar ile ilişkilendirilerek, okuyucunun anlayabileceği bir biçimde yorumlanmıştır.

## 4. BULGULAR

Bu bölümde elde edilen bulgular, araştırmanın temel sorusu olan "Kovid ve Kovid sonrası dönemde uygulanan okul öncesi eğitim program uygulamalarına yönelik öğretmen görüşlerine göre deneyimlerin paylaşılması" hedefi doğrultusunda oluşturulan alt sorulara odaklanmış ve elde edilen cevaplar üzerinden araştırmanın sonunda öneriler geliştirilmiştir. Tablo 2, ilgili sorulara yönelik öğretmen görüşlerini içeren temaları sunmaktadır.

**Tablo 2. Okul Öncesi Eğitim Program Uygulamalarına Yönelik Öğretmen Görüşleri**

| Paydaş   | Kod                                   | Frekans |
|----------|---------------------------------------|---------|
| Öğretmen | Öğrencinin ilgisini çekme             | 9       |
|          | Yaş düzeyi                            | 7       |
|          | Yeni kazanım ekleme                   | 8       |
|          | Öğrencinin istekliliği ve ihtiyaçları | 8       |

Öğretmenlerin program kazanımlarını belirleme sürecine yönelik verdikleri yanıtları incelediğimizde, öğrencilerin yaş, ilgi, istek ve ihtiyaçlarına odaklandıklarını, mevcut kazanımların bazen yetersiz olduğunu düşündüklerini ifade ettiklerini görmekteyiz. Dokuz öğretmen, öğrencinin ilgi, istek ve ihtiyaçlarını önemseyerek kazanımları belirlemede bu faktörleri dikkate aldıklarını belirtmiştir, ayrıca yedi öğretmen yaş düzeyini göz önünde bulundurdıklarını ifade etmiştir. Ayrıca, sekiz öğretmen mevcut program kazanımlarına eklemeler yaptıklarını belirterek, okul öncesi programının afet sürecinde yetersiz olduğunu vurgulamışlardır. Örneğin, bir öğretmen şu şekilde ifade etmiştir: "Kazanımları seçerken çocukların ihtiyaçlarını göz önünde bulunduruyorum. Çocuklarda geliştirilmesinin öncelikli olduğunu düşündüğüm alanlara göre seçiyorum" (ÖK6).

**Tablo 3. Programın Uygulanabilirliğini Etkileyen Faktörler Hakkında Öğretmen Görüşleri**

| Paydaş   | Kod                        | Frekans |
|----------|----------------------------|---------|
| Öğretmen | Bölgesel, ekonomik şartlar | 5       |
|          | Aile katılımı              | 4       |
|          | Teknolojik yetersizlikler  | 7       |

Öğretmenlerin hedefleri belirlerken dile getirdikleri durumları incelediğimizde, bölgesel ve ekonomik şartları, velinin eğitim durumunu, aile katılımını, yeni kazanım eklemeyi, teknolojik yetersizlikleri ve ilgisi, öğrencinin hazır bulunuş düzeyini etkili bulduklarını görmekteyiz (Tablo 3). Ayrıca, Kovid-19 döneminde uzaktan eğitim sürecinin öğrenciler için verimli olmadığını, öğrencilerin ekran başında olmaktan sıkıldığını ifade etmişlerdir. Öğrenci sayısının az olması, çevrimiçi süreç için ders saati süresinin yetersiz olması gibi faktörlerin öğrencilerin çevrimiçi derslere katılımını olumsuz etkilediği belirtilmiştir. İnternet ve teknolojik yetersizlik, velilerle iletişim kuramamak gibi zorluklarla karşılaşıldığı ifade edilmiştir.

Kovid-19 sonrası dönemde öğrencilerde dikkat ve algı sorunu, kalabalık sınıflar, yetersiz fiziki şartlar, açık havadan yeterince faydalanamama gibi zorluklar yaşandığı ifade edilmiştir. Kovid-19 döneminde ve sonrasında öğrenci ve veli kaygı düzeyinin yüksek olduğu, teknoloji bağımlılığının arttığı, öğrencilerin hareketli, kuralsız ve dikkat sürelerinin kısaldığı belirtilmiştir.

Örneğin, bir öğretmen şu şekilde ifade etmiştir: "Kovid-19 döneminde uzaktan eğitim programında canlı derslerin hiç verimli olduğunu düşünmüyorum. Köyde çalıştığım için internet problemi yaşayan öğrencilerim çok oldu. Uygun ortam sağlayamamalarından dolayı ders sırasında kaos yaşandı. Canlı dersten ziyade velilerle paylaştığım eğitim çalışmalarının ve videoların, evde yapılabilecek basit sanat etkinliklerinin, okuduğum hikâyelerin videolarının, okuma yazma çalışmalarının, yapılan etkinliklerde geri dönüt olmasını daha verimli olduğunu düşünüyorum. Tabi burada veliye çok görev düşmekte. Verilen etkinlikleri evde uygulatmadıkları sürece bunun da bir anlamı olmadı. Kovid-19 sonrası dönemi daha verimli oldu tabi ki. Çocuklarla aynı ortamda olmak, göz göze olmak, anında geri dönütler olması, materyal zenginliği... ilgisiz olan velilerin çocuklarının en azından okul ortamında ilgilenilmesi, imkanların eşitlenmesi açısından çok önemli" (ÖK9).

Bir diğer öğretmen şöyle demiştir: "Okul öncesi eğitim programını uygularken Kovid-19 döneminde esnek yapısı olması nedeniyle kendimize göre şekillendirdik. Öğrencilerin katılımını aktif kılan etkinliklere yer verdim. Örneğin öğrencilere verdiğim deney sunum görevlerini uzaktan eğitim sürecinde evde önce aileleri ile daha sonra ekranda arkadaşlarına sunarak etkin katılım gerçekleştirmelerini sağladım. Öğrencilerimle eTwinning projesinde etkin katılım göstererek aile katılımı ile ürün odaklı ve farkındalık yaratıcı çalışmalarda yer almalarına destek oldum. Kovid sonrası dönemde oynayarak hem eğleniyor hem de öğreniyorum sürecini yaşatmaya çalışıyorum. Öğrencilerin aktif katılımı kendi oyuncağını kendim tasarlıyorum ya da oyun üretiyorum şeklinde tasarımlar gerçekleştirmesine rehberlik ediyorum. Öğrencilere iş birlikli öğretim, yaparak yaşayarak öğrenme, proje tabanlı öğrenme ile rehberlik etmeye ve hedeflere ulaşmaya çalışıyorum. Fiziki donanım ve prosedür anlamında zaman zaman kısıtlılık yaşadığım oluyor. Programda 21. yüzyıl becerilerine uygun olarak yenilenmesi gereken yerler olduğunu ve okul öncesi konularına yeni çağa uygun yeni temaların belirlenmesi gerektiğini düşünüyorum" (ÖK12).

**Tablo 4. Kovid-19 Dönemi ve Kovid-19 Sonrasında Okul Öncesi Program Uygulamalarında Veli Katılımı ve Okulun Olanakları Hakkında Katılımcı Görüşleri**

| Paydaş   | Kod                           | Frekans |
|----------|-------------------------------|---------|
| Öğretmen | Velinin tutumu                | 10      |
|          | İçerik oluşturmada yaş düzeyi | 5       |
|          | Öğrenme ortamının sınırlılığı | 9       |

Okul öncesi programında öğrencilere yönelik hazırlanan içeriğin uygulanması konusunda, öğretmenlerin pandemi döneminde karşılaştığı zorluklara dair yedi öğretmenin görüşü bulunmaktadır (Tablo 4). Bu öğretmenler, velilerin çevrimiçi etkinliklere yeterli donanıma ve zamana sahip olmama durumunu gerekçe göstererek olumsuz tutum sergilediğini ifade etmiştir. Ayrıca, eğitim içeriğinin belirlenmesinde yaş düzeyinin dikkate alınması gerektiği beş öğretmen tarafından vurgulanmıştır.

Öğrenci ve velinin uzaktan eğitimde yeterli teknolojik alt yapıya sahip olmaması, materyallerin ulaşılabilirlikten uzak olması gibi nedenlerle velilerin çocuklarını destekleyemediği belirtilmiştir.

Pandemi döneminde öğretmenlerin, velilere fotokopi ulaştırmak gibi ek yükümlülüklerle karşılaştıkları ifade edilmiştir. Ayrıca, temas, maske, hijyen konularında yeterli donanımına sahip olunamadığı ve bilgilendirmelerin zamanında yapılamadığı, bilgi akışının geç ulaştığı, teknolojik araçların kullanımı ve derslere katılmanın evde bulunan diğer üst kademede okuyan kardeşlerin varlığı nedeniyle onların kullanmasının daha önemli görülmesi gibi sorunlar öne çıkmıştır. Öğretmenler, okul öncesi döneme gereken önemin verilmediğini ve pandemi sürecinde öğrenci katılımında farklılıklar yaşandığını ifade etmiştir.

Örneğin, öğretmenler şu şekilde ifade etmiştir: "Kovid döneminde ailelere ulaşmada teknolojik sıkıntılar yaşadım. Bilgisayar, internet, telefon vb. cihazlar ve alt yapı sorunu yüzünden kesintili şekilde iletişim kurabildik" (ÖK1).

"Kovid döneminde veli katılımı küçük yaş olduğu için bir sonraki yıl tekrar okula gidecekleri düşüncesiyle program içinde yapılan çalışmaları, içerikleri çok desteklemediler. Okulumuz olanaklarının çok iyi olduğunu söyleyebilirim" (ÖK2).

"Kovid döneminde aile katılım çalışmalarına etwinning projeleri kapsamında rehberlik ettim ve öğrenciler ile velileri aktif katılım gösterecekleri sorumluluklar verdim. Kovid sonrası dönemde de yine projeler kapsamında öğrencilere zaman zaman görevler vermekteyim. Ailelerde süreç dahil olmakta ve katılım göstererek destek olmaktadır" (ÖK12).

**Tablo 5. Okul Öncesi Programında Kovid-19 Sonrasında Karşılaşılan Öğrenci Zorlukları Hakkında Katılımcı Görüşleri**

| Paydaş   | Kod                              | Frekans |
|----------|----------------------------------|---------|
| Öğretmen | Öğrencinin iletişim becerisi     | 6       |
|          | Öğrencinin öz güven eksikliği    | 9       |
|          | Öğrencinin dikkat oranında azlık | 4       |
|          | Öğrencinin kurlsızlığı           | 7       |

Kovid sonrası dönemde okul öncesi programında öğrencilere yönelik içeriğin uygulanmasında karşılaşılan zorluklara dair öğretmen görüşleri Tablo 5'teki gibidir. Kovid sonrası dönemde öğrencilerde dikkat dağınıklığı, kurlsızlık ve iletişim kurmada sıkıntı yaşandığı ifade edilmiştir. Evde geçen süreçte bu deneyimi yaşamayan öğrencilerin, Kovid sonrası dönemde uygulamada zorluk yaşadıkları belirtilmiştir. Maske kullanımının öğrencilerin ifadelerini anlamakta zorluk yarattığı, bedensel hareketlerini kontrol edememe, dijital araçlara bağımlılıkla okula gelmek istememe durumu, hijyen takıntısı, sosyal mesafenin sürekli hatırlatılması nedeniyle bireyin dokunma konusunda sorun yaşaması, öğrenme güçlükleri, sosyalleşememe gibi zorluklar öne çıkmıştır.

Ayrıca, evde sürekli olmanın getirdiği davranış sorunları nedeniyle öğretmenlerin, Kovid sonrası dönemde öğrencileri okula göndermekte tereddüt yaşadıkları ve sorumluluğu öğrenciye yükledikleri ifade edilmiştir. Öğrencilerin çevrimiçi eğitime olan katılımının düşük olması, veli eğitim düzeyinin düşüklüğü, çalışma, zaman, sosyo-ekonomik nedenler ve aile yapısının kalabalık oluşu gibi faktörlerle öğrenci desteklenemediği vurgulanmıştır.

Öğrenci davranışlarına dair bir örnek öğretmen görüşü şu şekildedir: "Veli toplantılara katılmama, sık sık devamsızlık yapmak vb. durumlarla öğretmeni karşı karşıya bıraktığını ifade etmiştir" (ÖK9).

"Kovid döneminde öğrencilerin dikkat süreleri ekran başında 30 dakika duramayacak kadar daha kısa idi. Merak duygularını canlı tutsanız bile öğrenci dokunmak, sarılmak gibi duygulardan yoksun kaldığı için tam hakimiyet kuramıyor. Bulundukları ortam gereği kalabalık aile yapısı ile evde başka öğrencilerin yer alması, dijital araçlar ve internet sorunu nedeniyle etkin katılım sayısı yeterli oranda değildi. Katılan öğrenciler aynı düzeyde öğrencilerdi. Öğrencilerin bulundukları ortamda uyarıcı fazla olduğundan odak noktaları zaman zaman ekranda olamadı. Ailelerin sürekli takip içinde olması beni daha aktif olma yolunda da engellemiştir. Kovid döneminde yaşadığım zorluklara örnek vermek gerekirse öğrenciyi aktif kılacak etkinliklere yer verdim. Deney sunumu, birlikte hikâye yazma, drama çalışmaları vb. Kovid sonrası dönemde öğrenciler birbirleriyle iletişim içinde olmaktan, bir grup içinde yer almaktan ve bedensel hareketlerini etkin olarak kullanabilmekten dolayı çok daha fazla mutlular. Bende öğrencilerin dikkatini aktif kılmada daha az çaba sarf ediyorum. Kovid sonrası dönemde çok bir zorluk yaşamıyorum" (ÖK12).

**Tablo 6. Programın Uygulanması Sırasında Yaşanılan Öğretmen Zorlukları Hakkında Katılımcı Görüşleri**

| Paydaş   | Kod                          | Frekans |
|----------|------------------------------|---------|
| Öğretmen | Ders süresi                  | 11      |
|          | Derse katılımda isteksizlik  | 9       |
|          | Hareketsizlik                | 6       |
|          | Grup Paylaşımı olanaksızlığı | 10      |
|          | Materyal Yetersizliği        | 8       |
|          | Ortam                        | 7       |

Kovid-19 döneminde, öğretmenler öğrenci katılımının düşük olduğunu belirtmiştir. Bu duruma neden olarak aile yapısının kalabalık olması, okula giden kardeş sayısının fazla olması, yeterli dijital araca sahip olamamak, internet yetersizliği, gürültü ve aile ilgisizliği gibi faktörler gösterilmiştir. Ders saatleri 30 dakika olarak belirlenmiş olmasına rağmen, öğrencilerin zamanı etkin kullanabiliyor olmalarına rağmen, genel olarak iletişim kurmada isteksizlik, tek taraflı konuşma ve dikkat dağınıklığı yaşandığı ifade edilmiştir.

Kovid-19 sonrası dönemde ise öğrenci mevcutlarının kalabalık olması, maske kullanımı, kapalı ortamda uzun süre kalma gibi nedenlerle günlük akışın tam olarak işlenemediği belirtilmiştir. Öğretmenler, Kovid-19 döneminde öğrencilere ulaşabildiklerini ve akışı verimli bir şekilde uyguladıklarını, katılım sağlandığını ifade etmişlerdir. Ancak, Kovid-19 sonrası dönemde mevcutların kalabalık olması, Kovid-19 sürecinin öğrencilerde bıraktığı dikkat sürelerindeki kısalık, çabuk sıkılma durumları nedeniyle ders saatlerinin 30-40 dakika olarak geri çekilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Kovid-19 sonrası dönemde günlük akışı etkileyen faktörlerin bulunduğu, maske kullanmak zorunda olmak, bahçeyi kış nedeniyle etkin kullanamamak, mevcut

sayıların kalabalık olması günlük akışın etkin uygulanmasını engellemekte ve süreci verimli yönetemediklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin çoğunluğu, Kovid-19 sonrası dönemde öğrenci katılımının yüksek olduğunu ve öğrencilerin okula gelmede istekli olduklarını ifade etmişlerdir. Ancak, öğrencilerde dikkat dağınıklığı, sıkılma ve iletişim kurmada çekinik davranışlar devam etmektedir. Tüm öğretmenler, öğrencilerde dikkat dağınıklığının varlığından bahsetmişlerdir. Materyal etkileşimi konusunda öğretmenlerin tamamına yakını, öğrencilerin kırtasiye malzemelerinin bireysel olarak kullanıldığını, sınıfta bulunan pelüş oyuncakların kaldırıldığını fakat masa oyuncaklarının ortak paylaşılarak kullanıldığını belirtmişlerdir.

Ailelerin genelde internet ve cihazlardan sıkıntı yaşadığını ifade eden öğretmen, bilgisayar olmadığında telefonla iletişim kurduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin çoğunun ev ortamının müsait olmadığını, kalabalık ve gürültülü olduğunu ifade eden öğretmen, canlı derslere 2-3 kişilik katılımlar olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Kovid-19 sonrası süreçte ders saatlerinin fazlasıyla yetmekte olduğunu, maske ile ara vermeden yapılması beklenen eğitim süresinin uzun olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir.

Çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin bir kısmı kaynak kitaba ihtiyaç duymadıklarını belirtirken, diğer öğretmenler Kovid-19 ve Kovid-19 sonrası dönemde kaynak kitaba ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir. Ayrıca, tüm öğretmenler bakanlığın kitabına yönelik içerikte yer alan yönergelerin yaş grubu seviyesine uygun olmadığını, içerik konusunda kazanımlar için yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Kitapta yer alan içerik görsellerinin çizimlerinin yaş grubu için net ve açık olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca, tüm yaş grupları için aynı kitap kullanıldığından bölgelere göre basit ya da zor olarak algılandığı ifade edilmiştir. Öğretmenlerin tamamı programda yer alan içerik kazanımlarına ulaşmada farklı kaynak takibi içinde olduklarını, fotokopi çekerek çoğaltma yoluna gittiklerini ve öğrenciler için kendilerinin eğitim materyali hazırladıkları öğrenciyi desteklediklerini ifade etmişlerdir. Okul öncesi programı kapsamında mevcut olan kitabın ihtiyacı karşılayacak nitelikte olmadığı belirtilmiştir. Mevcut kitabın birçok faktör doğrultusunda yetersiz olduğu ve içerik konusunda eksiklikler barındırdığı vurgulanmıştır.

Öğretmenlerin kaynak kitap temini konusundaki sınırlamalardan bahseden bir öğretmen, hali hazırda evde bulunan fotokopi makinesi ile farklı etkinliklerden derleme fotokopiler çektiğini ve hafta sonları bu materyalleri öğrencilere ev ödevi olarak kullandığını ifade etmiştir. Diğer bir öğretmen ise her iki dönemde de ek kaynaklara ihtiyaç duyulduğunu, var olan kaynağın yeterli olmadığını düşündüğünü belirtmiştir. Çocukların seviyelerine uygun olmakla birlikte yeterince renkli, sevimli ve ilgi çekici olmayan kitaplar olduğunu ifade etmiş ve sürekli aynı tekrarların olduğunu, içeriğin zengin olmadığını dile getirmiştir.

**Tablo7. Okul Öncesi Programının Uygulanması Hakkında Katılımcı Görüş ve Önerileri**

| Paydaş   | Kod                                     | Frekans |
|----------|-----------------------------------------|---------|
| Öğretmen | Yetkililerin bilgilendirmesi            | 3       |
|          | Hibrit Öğretime geçilmesi               | 5       |
|          | Hizmet içi eğitimlerin verilmesi        | 4       |
|          | Okul, Veli, Öğretmen, Öğrenci iletişimi | 11      |
|          | Teknolojinin Kullanımı                  | 4       |
|          | Kazanımların Güncellenmesi              | 5       |

Öğretmenler tarafından, Kovid-19 döneminde uzaktan eğitime geçilmesinin, Kovid-19 sonrası dönemde salgın süreci yokmuş gibi eğitime devam edilmesinin, sayıların kalabalık olması, fiziki imkânların yetersizliği, maske kullanımının yaş grupları itibarıyla zor olması, ders saatlerinin altı saat olarak uygulanması, hibrit öğretime geçilmesi gerekliliğinin hayata geçirilememiş olması, çözüm yolu bulunamamış olması ya da eğitimin çözümsüzlüğü olarak ifade edilmiştir. Okul yöneticilerinin okulun hijyen, dezenfektan, maske kullanımı ile yoğun olarak ilgilenmesine rağmen, okul öncesi sürecin öğretmenlere net olarak aktarılamadığı belirtilmiştir. İl veya İlçe yönetiminin öğretmenlere web 2 araçları ve dijital araçların etkin kullanımı konusunda yeterli eğitimi vermediği ifade edilmiştir.

Öğretmenler ve veliler, kendi çabalarıyla çözüm yolu üretmek zorunda kalmışlardır. Bu noktada öğretmen eğitiminin önemi vurgulanırken, velilerin okul öncesi eğitim konusunda bilinçlendirme seminerlerine ağırlık verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Öğretmen ve velilerin kendi çabaları ile çözüm üretmesi dikkat çekicidir. Sürecin sağlıklı yönetilmesi adına, alanında uzman kişilerle iletişime geçilerek öğretmen ve veli gruplarına motivasyon eğitimleri verilmesinin gerekliliği dile getirilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin sosyal medya ve haberlerde dile getirilen bakıcılık rolüne yönelik rahatsızlıkları da ifade edilmiştir.

Öğretmen görüşlerine göre, programın esnek olması ve spontane durumlara karşı değişikliklere izin verilmesi öğretmenin rolünü ön plana çıkarmaktadır. Ancak, öğretmenler teknoloji bilgisi konusunda eksik olduklarını ve sürekli eğitimlere ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler, Kovid-19 döneminde uzaktan eğitimi uygun bulmuş ve hibrit öğretim yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler, yaş gruplarına ve bölgesel şartlara göre öğretim materyallerinin ve kazanımların farklılaştırılması gerekliliğine vurgu yapmışlardır. Örnek alıntılar aşağıda sunulmuştur.

"Öğretmen programın esnek olduğunu spontane gelişen durumlara karşı değişikliğe gidilebildiği için buradaki etmenin öğretmen olduğunu belirtmiş ve öğretmenin istekli, donanımlı, yeniliğe açık olması gerektiğini, esneklik ve yaratıcı öğretmenler olarak okul öncesi öğretmenleri olarak başarılı olduklarını, öğretmen yeni bir durumla karşılaşınca öğretmenler olarak teknoloji bilgisi konusunda sınıfta kaldık bu konuda (web2).Eğitimler sürekli olarak verilmesi ve kendimizi yenileme konularında tekrarların eğitim kapsamında eğitim programı kapsamında düzenlenmesi

gerektiğini, bölgesel şartlara göre kazanımların farklılaştırılması gerekiyor ayrıca yaş gruplarına göre kitaplar ayrıştırılmalıdır" (ÖK1).

"Yapılan uygulamalar süreçte uzaktan eğitime geçilmesi doğrudur. Kovid-19 döneminde de hibrit öğretim yapılmalıydı. Öğretmen olarak uzaktan öğretimi uygun buldum" (ÖK2).

"Öğretmen kazanımların bölgesel şartlara göre farklılaştırılması gerekliliğinden hali hazırda kullanılan kaynak kitabın hem bölgesel şartlara göre hem de yaş grubu seviyesine göre ayrıştırılması gereklidir" (ÖK4).

Sonuç olarak, Kovid-19 dönemi ve sonrasında öğretmenlerin karşılaştığı zorluklar ve öğrencilerin gösterdiği davranışlar detaylı bir şekilde ortaya konmuştur. Ders katılımındaki düşüş, teknolojik sınırlamalar, aile faktörleri ve dikkat dağınıklığı gibi konular üzerinde durulmuştur. Ayrıca, öğretmenlerin kaynak kitaplar konusundaki eleştirileri ve mevcut materyallerin yetersizliği konularında da bilgi verilmiştir. Bu bilgiler, eğitim sisteminin iyileştirilmesi için değerli ipuçları sunmaktadır.

## 5. SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu araştırmada, okul öncesi dönemde Kovid-19 ve Kovid-19 sonrası dönemde eğitim programının uygulama biçimine ilişkin öğretmen görüşleri değerlendirilerek, programın öğrenci ve öğretmen üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri ele alınmıştır. Öğretmen katılımcılarına dayalı olarak elde edilen bulgular ışığında, programın yenilenmesi, 21. yüzyıl becerilerini destekleyen içerik ve kazanımların güncellenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Pandemi sürecinde veli eğitim seviyesinin ve bilincinin önem kazandığı, teknoloji okuryazarlığının ve 21. yüzyıl becerilerine sahip öğretmenlerin varlığının etkili sonuçlar doğurabileceği vurgulanmıştır.

Sağlık ve sosyal ilişkileri etkileyen uzun soluklu süreçlerde, öğrenciler arasında fırsat eşitsizliğini etkileyen faktörlerin ortaya çıktığı gözlemlenmiştir ve bu sonuç önceki çalışmaları doğrulamaktadır (Can & Kılıç, 2019). Bölgesel farklılıklar, taranan çalışmalara benzer olarak, sosyoekonomik durum, aile yapısı, aile eğitim düzeyi, teknolojik alt yapı yetersizliği ve zaman gibi sorunlar öne çıkmış (Durmuşçelebi & Akkaya, 2011; Özsırkıntı vd., 2014, Uçak & Erdem, 2020). Bu sorunların giderilmesi, eğitim sisteminin 21. yüzyıl becerilerini kazandırmaya uygun hâle getirilmesiyle olur (Garad vd., 2021), bu nedenle eğitim sisteminin bu sorunlara karşı çözümler üretmesi gerekliliği vurgulanmıştır (Baki vd., 1996; Erden, 1997).

Öğretmenler, önceki çalışmalara benzer olarak, öğrencilerde dikkat dağınıklığı ve davranış problemleri yaşandığını belirtmişlerdir (Gianini & Grant Lewis, 2020; UNESCO, 2020a). Bu durumun özellikle DEHB gibi sorunların ortaya çıkmasına neden olduğu vurgulanmış (Nathrath & Wölfl, 2006; Reville, 2020), bu bağlamda öğretmenlere daha etkili ve çeşitli öğretim yöntemleri uygulamaları, farklı türde kaynak ve materyaller kullanmaları önerilmiştir.

Araştırmadan çıkan diğer önemli bir sonuç da öğretmenlerin çoğunluğunun Kovid döneminde web 2 araçlarını etkin bir şekilde kullanmadığı ve kullanmayı tercih etmedikleri yönündedir. Bu durum, öğretmen eğitimlerinin ve teknoloji odaklı mesleki gelişim programlarının önemini vurgulamaktadır.

Çalışma sonuçlarına dayanarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Eğitim programlarının 21. yüzyıl becerilerini destekleyecek şekilde yeniden düzenlenmesi ve güncellenmesi.

- Öğretmenlere, özellikle teknoloji odaklı eğitim konularında hizmet içi eğitimler düzenlenmesi.
- Velilere yönelik bilinçlendirme seminerlerine ağırlık verilmesi.
- Öğrenci sayılarının fiziki kapasiteye uygun şekilde sınırlanması ve ders saatlerinin 30-40 dakika aralığında tutulması.
- Eğitim materyallerinin görsel tasarımı, ilgi çekiciliği ve yaratıcılık bakımından yenilenmesi.
- Kitapların bölgesel şartlara ve yaş grubu seviyesine göre ayrıştırılması.

Bu öneriler, eğitim sisteminin daha etkili, çağdaş ve öğrenci odaklı bir yapıya kavuşmasına katkı sağlayabilir. Ayrıca, öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik düzenlenen eğitim programlarının içeriğinin 21. yüzyıl becerilerini kapsayacak şekilde yenilenmesi önemlidir. Bu çabalar, eğitimde fırsat eşitliğini artırmaya ve öğrenci başarısını desteklemeye yönelik geniş kapsamlı bir yaklaşımı yansıtmaktadır.

#### KAYNAKÇA

- Aral, N., & Baran, G. (2000). *Drama*. Ya Pa Yayıncılık.
- Baki, A., Çepni, S., Akdeniz, A.R., & Ayas, A. P. (1996). *Türkiye’de eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması*. YÖK’e Sunulan Komisyon Raporu.
- Beyazkürk, D., & Kesner, J. E. (2005). Teacher-child relationships in Turkish and united states schools: A cross-cultural study. *International Education Journal*, 6(5), 547-554. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ855008.pdf>
- Bursalıoğlu, Z. (2008). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Yayıncılık.
- Bayburtlu, Y. S. (2020). COVID-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 131-151. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44460>
- Can, E. (2020). Coronavirus (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1179832>
- Can, E., & Kılıç, Ş. (2019). Okul öncesi eğitim: Temel sorunlar ve çözüm önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1), 483-519. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/929132>
- Creswell, J. W. (2008). *Educational research planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. International Pearson Merrill Prentice Hall.
- Çakın, M., & Külekçi Akyavuz, E. (2020). Covid-19 süreci ve eğitime yansısı: öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 165-186. <https://doi.org/10.24289/ijsser.747901>
- Durmuşçelebi M., & Akkaya D. (2011). 2006 okul öncesi eğitim programının uygulanmasının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi: Kayseri ili örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31, 255-272. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/issue/23765/253329>
- Erden, M. (1997). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Alkım Yayınevi.

- Garad, A., Al-Ansi, A. M., & Qamari, I. N. (2021). The role of e-learning infrastructure and cognitive competence in distance learning effectiveness during the covid-19 pandemic. *Jurnal Cakrawala Pendidikan*, 40(1), 81-91.
- Giannini, S., & Grant Lewis, S. (2020). Three ways to plan for equity during the school closures. <https://gemreportunesco.wordpress.com/2020/03/25/>
- Gürkan, T. (1988). *İlkokul programı ve öğretim yöntemleri*. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). Okul öncesi eğitim programı. MEB.
- Mialaret, G. (1977). *Preschool education in the World*. UNESCO Turkish National Commission.
- Mutton, T. (2020). Teacher education and COVID-19: Responses and opportunities for new pedagogical initiatives. *Journal of Education for Teaching*, 4(1), 439-441. <https://doi.org/10.1080/02607476.2020.1805189>
- Nathrath, D. & Wölfl, E. (2006). *Erfolgreicher schulanfang mit ADHS-Kindern*. Care-Line.
- Oğuzkan, Ş., & Oral, G. (2003). *Kız sanat okulları için okul öncesi eğitimi*. MEB Yayınları.
- Oktay, A. (2007). *Okul öncesi eğitimden ilköğretime geçiş projesi*. Neta Yayınları.
- Özsırkıntı, D., Akay, C., & Bolat, E. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşleri Adana ili örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 313-331. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/170042/>
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (2. Baskı). (Çev. Ed. M. Bütün, S. B. Demir). Pegem Akademi.
- Reville, P. (2020). *COVID-19 school closures have turned a spotlight on inequities and other shortcomings*. The Harvard Gazette National.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research project. *Education for information*, 22(2), 63-75. <https://doi.org/10.3233/EFI-2004-22201>
- Spaull, N. (2020). *COVID-19 and schooling in South Africa: Who should go back to school first? Prospects*. <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09470-5>
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Nitel araştırmanın temelleri*. Adaçayı Yayınları.
- Tay, L. Y., Lee, S.S., & Ramachandran, K. (2021). Implementation of online home-based learning and students' engagement during the COVID-19 pandemic: A case study of Singapore mathematics teachers. *Asia-Pacific Educational Research*, 30, 299-310. <https://doi.org/10.1007/s40299-021-00572-y>
- Tekiner, Ö. (1997). Okul öncesi eğitiminde yeni yaklaşımlar. *Okul Öncesi Eğitim Sempozyumu Bildirileri*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Thomas, M. S. C., & Rogers, C. (2020). Education, the science of learning, and the COVID-19 crisis. *Prospects*, 49, 87-90. <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09468-z>
- Uçak, S. & Erdem, H. H. (2020). Eğitimde yeni bir yön arayışı bağlamında “21. yüzyıl becerileri ve eğitim felsefesi”. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 76-93. <https://doi.org/10.29065/usakead.690205>
- UNESCO. (2020a). 10 recommendations to plan distance learning solutions. <https://en.unesco.org/news/covid-19-10-recommendations-plan-distance-learning-solutions>

- UNESCO. (2020b). COVID-19 educational disruption and response. <https://en.unesco.org/news/covid-19-educational-disruption-and-response>
- Xafis, V. (2020). ‘What is inconvenient for you is life-saving for me’: How health inequities are playing out during the COVID-19 pandemic. *Asian Bioethics Review*, 12, 223–234.
- World Bank. (2020). The COVID-19 pandemic: Shocks to education and policy responses. <https://www.worldbank.org/en/topic/education/publication/the-covid19-pandemic-shocks-to-education-and-policy-responses>
- Wright, B. L. (2020). Understanding the sociocultural context of families is more important than ever (NAEYC COVID-19 statement). <https://www.naeyc.org/resources/blog/understanding-sociocultural-context-families-more-important-ever>
- Yılmaz, N. (2003). *Türkiye’ de okul öncesi eğitimi: erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. Morpa Kültür Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Zembat, R. (2005). *Okul öncesi eğitimde güncel konular*. Morpa Yayıncılık.
- Zembat, R. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin okul yöneticisi, meslektaşları ve aileler bağlamında algıladıkları çatışma durumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37, 203-215. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/1114>
- Zero To Three. (2020). How COVID-19 is impacting child-care providers <https://www.zerotothree.org/resources/3398-how-covid-19-is-impacting-child-care-providers>